

Musik i Hobbitten

af Inge Thing

- Det er lysten der driver værket.

Da jeg for knap 7 år siden var med til at åbne vuggestuen Hobbitten, skulle vi som personalegruppe finde ud af, hvilke ting vi ville prioritere at arbejde med. Jeg har altid været glad for at synge sammen med børn, men havde indtil da ikke arbejdet bevidst med musik som samværsform i institutionen. Her var muligheden for at gå i gang, Mine kollegaer var med på ideen og ville gerne prioritere det i forbindelse med indkøb af instrumenter. Vi var heldige at Erik Lyhne, der er musikpædagog, var forældre i vuggestuen - og han hjalp med indkøb af instrumenter. Det blev nok dyrere, end vi som udgangspunkt havde regnet med, men her 6 ½ år efter holder instrumenterne endnu.

(Se artiklen om børn og musikinstrumenter)

Så stod jeg der, vi havde købt bongotrommer, maracas, claves og et sæt congas, men jeg kunne jo ikke spille! Men som Pippi Langstrømpe sagde, da hun blev spurgt, om hun kunne spille klaver: "Det ved jeg ikke, jeg har aldrig prøvet!"

Tag ved lære af børnene

Lysten til at lege med børnene gennem musikken var der, og så gik vi i gang.

Vi satte instrumenterne på hylder så børnene kunne nå dem, og det var langt nede, for på det tidspunkt var det ældste barn i institutionen 1 ½ år.

Børnene blev hurtigt fortrolige med instrumenterne, undersøgte dem, puttede duploklodserne i bongotrommerne, kradsede på trommeskindet, slog på det, legede med mulighederne. Som Michael Madsen og Erik Lyhne siger: "Børnene ved ikke det er svært at tromme, de gør det bare."

Det tog lidt længere tid for os voksne, at overvinde os til at spille på trommerne, i hvert fald når der var forældre til stede:

Jeg sad en dag og trommede og sang sammen med børnene på stuen og pludselig stod Mads i døren og skulle hente sin søn. Mads er trommeslager, og jeg syntes, jeg blev nødt til at undskylde mit trommespil, hvortil Mads svarede: "Hvis du er god til at være sammen med mit barn, så er jeg da ligeglad med, hvordan du trommer! "

Det skrev jeg mig bag øret og har gentaget det hver gang, jeg er usikker på om jeg er god nok til at spille sammen med børnene. Det er samværet - ikke præstationerne det handler om.

Rammelege

De traditionelle børnesange var udgangspunktet, da vi begyndte at synge og spille i Hobbitten. Efterhånden blev en større og større del af repertoiret rammelege, hvor vi har en fast ramme f.eks. et vers, hvor forskellige bevægelsesmønstre så lægges ind i verset: kravle - trille - løbe - krybe - danse - osv. (Se SPIL OP s. 62).

Både imens børnene bliver fortrolige med denne måde at lege og bruge kroppen på og videre i musiksamværet i institutionen, er det en forudsætning, at vi som voksne taget aktivt del i legene. Ellers går det musikmiljø vi har skabt i sig selv igen, eller det kommer slet ikke i gang. Men jeg skal da indrømme, at da Michaels far kom ind på stuen for at hente sin søn og Tine og jeg kravlede rundt under bordene og sang: "Nu ska' I høre vi er ikke skøre..." imens børnene sad og kiggede på, da strejfede det mig da, om man kunne ta' teksten for pålydende!

Klø bare på - det betaler sig

Men vi blev ved og børnene kom med til at kravle, hoppe, løbe, danse og spille. Da børnene var små, var det meget som små sekvenser i hverdagen - 5 min - 10 min. Vi sang og pludrede med børnene på puslebordet. Når vi ventede på maden og tiden blev for lang, var bordet en fortrinlig tromme, og vores uundværlige springmadras på stuen blev hoppet sønder og sammen, når vi sang "Hopperock" (Den Rytmske Sangbog s. 112), som var vores første landeplage i Hobbitten.

Musikkursus så hatten passer!

I de første år jeg arbejdede i Hobbitten kom Erik Lyhne ofte og sang og spillede sammen med os på grøn stue, hvor hans datter gik. Det var meget sjovt og inspirerende og gav næring til ønsket om selv at blive bedre til at formidle musikken til børnene.

Vi besluttede at holde en fælles personaledag, hvor vi hyrede Michael Madsen og Erik Lyhne til at synge og spille sammen med os. Vi havde også stadig brug for at blive mere fortrolige med instrumenterne - specielt trommerne gik vi stadig lidt udenom, når vi ikke var alene med

børnene.

Vi mødtes en lørdag kl. 9 og sang og spillede, hoppede, trillede, kravlede og klappede hele dagen og kunne såmænd være blevet ved natten med. Vi oplevede, hvor sjovt det var at give slip og give os selv lov til at være skøre og lege og være sammen på en anden måde end til de traditionelle snakkemøder. Vi legede den samme sang i lang - lang tid, og oplevede at det ikke handler om at synge så mange sange som muligt, men at én sang måske varer en time, hvis vi synes, det er sjovt så længe.

Det var en vigtig fællesoplevelse for os, og det var meget lettere og sjovere at spille musik i Hobbitten efter den dag.

Musik i fællesrummet

De ældste børn var nu godt 3 år. Hobbitten var blevet ændret til en 0-6 års institution med fuld integration på alle stuer.

Når vi spillede på grøn stue, stod dørene altid åbne. Dette betød, at børnene fra de andre stuer kunne høre musikken, og derfor kom strømmede til for at være med i legen. Nogle gange var vi 5 til at spille og andre gange næsten 45 børn og voksne i et lille rum der spillede og sang, og det hele kogte.

Efterhånden begyndte vi at samles i fællesrummet fra alle stuer og synge og lege der. Her var det igen både traditionelle børnesange og rammelege, som jeg hentede fra "Den Rytmiske Børnesangbog" og fra "Børnesangbogen", vi brugte.

Børnene var efterhånden fortrolige med samværsformen, og med i musikken på hver deres måde: Nogle ville gerne være i centrum hele tiden, andre vil se på engang - to gange - tre eller ti gange før de var klar til at hoppe med i legen. Nogle børn foretrak at gå, eller være med på sidelinien - og sådan er det stadig.

Hvordan skaber vi rammerne så musiksamværet lykkes?

For at det kan lade sig gøre at børnene vælger til og fra, når vi spiller musik, er det vigtigt, at vi som voksne har klare aftaler om, hvem der er ansvarlig for hvad, inden vi går i gang.

Når vi spiller i Hobbitten, ved jeg, at jeg kan koncentrere mig 100% om samspillet mellem os, der deltager i musikken, fordi mine kolleger sørger for:

- at tage imod børn
- at snakke med forældre
- at tage telefonen
- at skifte ble, hvis det bliver nødvendigt
- at trøste, hvis der er en der falder i kampens hede
- at motivere, hvis et barn gerne vil være med, men lige skal have hjælp til at springe ud
- at de børn, der ikke deltager i musikken også har det godt.

Men jeg er også afhængig af, at nogle af mine kolleger deltager i musikken, bliver der og kravler, danser, spiller og synger sammen med børnene. Så skal jeg bare holde gryden i kog.

-Og hvordan gør jeg så det - kursus i Gedved

I efteråret '93 startede jeg på et 3-årigt efteruddannelseskursus i musik, rytmik og drama på Gedved seminarium. For at komme videre med de musikforløb, jeg stod for i Hobbitten, havde jeg brug for selv at blive bedre til at bruge instrumenterne, så mere af min energi kunne gå til formidling af sangene og legene.

Ny inspiration i form af nye sange, det at møde kolleger fra andre institutioner der arbejder med musik og teoretiske overvejelser i f.h.t. musik som samværsform, gjorde det muligt for mig at arbejde mere målrettet med musikken. Jeg kunne her få udbygget mit lager af sange og lege og dermed udbygge børnenes lager, så de herfra kan hente inspiration til spontansang - rytmelege - leg med rim osv.

Kurset er tilrettelagt således at vi gennem 3 år er på kursus 3 timer pr. uge. Det er en strålende form fordi det giver mulighed for at komme hjem og afprøve ideer.

De forskellige rytmer på trommer spiller og repeterer vi så mange gange, at vi til sidst kan bruge dem *imens* vi synger. Her er der brug for det gå på mod, som børnene har, når de øver sig.

Da vi havde øvet 6/8 dels rytmer et stykke tid sagde Michael Madsen, som underviser på kurset: "Jeg kan se at nogen af jer tænker: "Det her kan jeg ikke!" I skal lære at tænke: " Det her kan jeg ikke - endnu!". og vi trommede videre. Efter mange timers fælles øvelse på kurset, hvor vi øvede samme rytme uophørligt, da skete det lige pludselig: Jeg kan!- og lidt efter - Der var den igen! Jeg kan huske, at jeg kom hjem fra kursus den dag og sagde til mine kolleger: "Nu ved jeg, hvordan børnene har det, når de lige har lært at cykle eller løbe gadedrengeløb."

Gennem kurset har jeg også lært i højere grad at støtte børnenes motoriske udvikling både gennem fastlagte forløb, men også i hverdagen. At have øje for når Cecilie øver gadedrenge løb på gangen, og lige løbe med en tur og vise at jeg deler glæden med hende, både i processen og den dag hun mestrer det.

Jeg prøver

En af de første sange jeg lærte på kurset, hedder Mama Kuyo. Her hører en dans til og jeg var meget i tvivl om, hvorvidt jeg skulle bruge den, når jeg havde alle børn fra 0-6 år samlet til musik. Men så tænkte jeg: "Jeg prøver, så må de små opleve musikken, som de kan, og de store kan deltage aktivt i den." Vi gik i gang: til verset går vi et grundtrin ind mod midten og ud igen mens vi holder hinanden i hænderne. Her var de små fint med, da vi havde sunget sangen et par gange. De børn der ikke kunne gå, sad og så på eller sad på arm hos en voksen. I omkvædet synger vi:

- A. - |: Kilde - kilde - kilde - kilde - kilde lille sky :|
- B. - Ta' den ned - ta' den ned
- C. - |: Stampe - stampe - og tilbage - og tilbage :|
- D. - Fredag aften så tar' vi på diskotek

Til A - strækker vi hænderne i vejret og kildrer skyerne mens vi løber på stedet

Til B - Vi trækker skyen ned - fra venstre og højre

Til C - Vi tramper i gulvet 2 gange og 2 gange et lille hop tilbage

Til D - Drumpestød til venstre, rumpestød til højre, rumpestød bagud

Her var de store børn og de voksne hurtigt med, og syntes det var sjovt. De små så på og nød det, og jeg troede, at det var det, indtil jeg en dag stod og skiftede Mikkel på 10 mdr. og sang Mama Kuyo for ham. Da jeg nåede til omkvædet og sang Kilde kilde kilde kilde lille sky, tog Mikkel hænderne op ved siden af hovedet og kildede med fingrene - det var fedt!

Vi har sunget denne sang lige siden og ungerne er vilde med den. En dag, hvor vi spillede og skulle lege Tornerose, tog vi hinanden i hænderne og William på 1 ½ år begyndte prompte at gå mod midten og ud igen - han var klar til Mama Kuyo.

Hanne som er pædagog i Hobbitten fortalte mig en anden dag, da vi havde sunget sangen, at Elina på 2 år, havde snakket om den resten af dagen - hun kalder sin mor Mama.

Tænk hvis jeg havde bestemt, at det kun var en sang for de store.

Omvendt har de store børn meget glæde af at være med i nogle af de forløb, som vi typisk ville forbeholde de små i gruppen. Jeg har forsøgsvis delt børnene op i en gruppe med 0-2 årige og en med 3-6 årige, som i en periode havde musik i hver deres gruppe. Min erfaring er at børnene får mest ud af at være sammen på tværs af alder.

Gensidig respekt

Da Kristoffer på 5 ½ måned i foråret '95 startede på vores stue, syntes de store børn på stuen ikke, at han kunne ret meget. Det var længe siden vi havde haft så lille et barn på stuen.

Da vi skulle have musik næste gang, startede vi allesammen med at kigge på Kristoffer. Vi så hvor fint han lå på maven og fulgte med i hvad vi lavede. Så fik jeg alle de andre børn til at lægge sig ned på maven og lægge hovedet med kinden mod gulvet og armene bøjet, så hænderne hvilede på gulvet ved siden af hovedet. Vi lå der uden at løfte hovedet, og jeg fortalte, at sådan lå vi allesammen lige da vi blev født. Vi kunne ikke engang løfte hovedet, men det blev kedeligt ikke at kunne se mere, så vi prøvede at løfte hovedet, som så faldt ned igen, men vi øvede os igen og igen, og vi blev stærkere og stærkere og til sidst kunne vi løfte os helt op på armene og kigge rundt. Herfra kunne vi se mere, men hvad var der mon bag ved os? Vi skubbete så meget fra med den ene arm, at vi trillede om på ryggen - og pludselig var verden meget større. Så var det bare svært at komme om på maven igen, men vi øvede os - igen og igen - og til sidst kunne vi trille. Senere lærte vi at komme op på alle 4 og rokke frem og tilbage - vi lærte at kravle - at sidde på knæ uden støtte med hænderne, at rejse os op med støtte, at stå uden støtte, for til sidst at have så meget balance, at vi kunne gå.

Dette forløb var en oplevelse for alle, og fra den dag var der stor respekt om, hvad Kristoffer nu havde lært, fordi børnene kunne se og mærke at det Kristoffer kunne var ligeså svært for ham, som det er for en 4-5 årig at løbe gadedrengeløb.

Vi har som voksne mulighed for, at lære børnene at respektere hinanden og se hinandens styrke, selvom det er forskellige ting vi er gode til.

En sang vi har brugt meget i Hobbitten til dette formål er:

Se hva' jeg kan
Se hva' jeg kan
Kom og se det alle mand
Jeg kan nemli' hoppe nu

Det plejer jeg ellers ikke at ku'

(Trille - fra en Tv udsendelse af samme navn - Findes i "Den Rytmske Børnesangbog" s. 87)

Her sidder alle i en rundkreds og har en hård madras liggende midt i kredsen. Den/dem, der gerne vil vise, hvad de kan, hopper ind på madrassen og viser, hvad de har lyst til. Det er som regel det, børnene lige har lært, eller er i gang med at øve sig i.

Det ene barn inspirerer det næste, og alt fra kolbøtter til kravlen er repræsenteret. Her er også en god chance for at lære at være synlige. Det er ikke farligt at være midtpunkt, og hvis det føles farligt, kan to børn eller et barn og en voksne følges ad ind i midten.

Når børnene har oplevet det tit nok, kommer det til at afspejle sig i deres egne lege.

Sku' vi ikke gøre lissom Mikkel?

Da Pelle var knap 4 år var en af hans yndlingslege: "Sku' vi ikke gøre lissom Mikkel?"

Mikkel var ret skrap til at kravle, og når han kravlede ud på gangen kravlede de store børn efter ham, hvis Mikkel satte sig på numsen, satte de store børn sig på numsen, så kravlede han igen, de store børn fulgte efter osv. Det var en kæmpeoplevelse for Mikkel på godt 1 år at opdage, at det var ham der styrede legen, og de store fik lejlighed til at genopleve noget de egentlig "var for store til", men i legen var det helt legalt.

Båndmusik til dans og leg

Vi har brugt meget båndmusik i Hobbitten i årenes løb. Vi har danset og leget til musikken, og hvis jeg skal udnævne en evergreen i vores institution, må det absolut være "Skatteøen" af Sebastian. Der er blevet udkæmpet mange slag i puderummet til disse sange. Tænk at være en dreng på 4-5 år, der fægter på livet løs imens han skråler med på BLOD OG GULD - BLOD OG GULD.

Til de danselystne syede Ellen, vores leder, et af de første år et dansetæppe. Det er et tæppe, hvorpå der er syet en hinkemand (på tæppets bagside er der et skridsikkert lag gummi).

Tæppet ligger på en hylde, men børnene ber' tit om, at få det ned og så snart det ligger på gulvet danser og hopper de på livet løs, til den musik de har valgt. Med jævne mellemrum holder vi diskotek på grøn stue. Vi pynter stuen, laver billetter, som deles ud i hele huset, laver saft, måske popcorn, ruller for, rydder gulvet og jeg har sørget for at musikken er klar.

Musikken er alle de sange der bliver sunget og spillet mest i Hobbitten her og nu, og børnene får at vide, at de skal tage bånd med, hvis der er en bestemt sang, de gerne vil danse til. Så starter festen og vi danser, spiser popcorn, drikker saft, sidder på madrassen og pjatter eller på en stol og kigger på.

En dag da vi havde holdt diskotek, spurgte Hanne børnene om de havde haft det sjovt, "Ja" sagde Signe, "mig og Mikkel sad inde under bordet og spiste popcorn". I den anden ende af oplevelsesskalaen ser vi Pelle, der gir' den på alle tangenter til titelsangen fra Aladdin-filmen.

Planlagte forløb inspirerer til spontan musik

For at musikken skal leve i institutionen, kræves det, at vi planlægger forløb, så vi kan vedligeholde og udbygge børnenes lager af sange og rytmer.

Ud fra dette lager kan børnene hente inspiration til spontansang, lege med rytmer og udråb.

Det er med musikken som med alt andet vi involverer os i, når vi først har oplevet den, er den overalt, så kan vi støtte og udvikle den, både planlagt men også her og nu.

- når børnene gynger
- når de øver sig i at kravle - løbe galop - gadedrengeløb osv.
- når de leger med rim og remser
- når vi går en tur og der lige skal en gå- eller hopperemse til for at klare den sidste kilometer
- når vi finder en mariehøne eller en edderkop, vi lige kan en sang om
- og vi kan nyde, når vi ser, at børnene er blevet inspireret at de sange og lege, vi har leget sammen og selv begynder at bruge den.
- Selv vores havemand er blevet involveret i vores musikliv, den dag Kristian på 5 år gik ud og lærte ham at danse Josefine Baker.

Forældrene og musikken

Forældrene har ikke været direkte inddraget i musiklivet på institutionen udover, at de tit har stiftet bekendtskab med vores musikudfoldelser ved bringning og afhentning af deres børn. Børnene synger selvfølgelig også mange af sangene når de kommer hjem. Dette medfører, at forældrene jo ofte har spurgt til vores musikalske udfoldelser og hvilke sange vi synger m.v. Vi besluttede derfor at holde et forældremøde med det ene tema at fortælle om børn og musik. Både konkret ud fra vores oplevelser i Hobbitten, men også mere teoretisk om børns musikalske udvikling. Forældrene sang og spillede også, for selv at lære nogle af vores sange. Som oplæg til mødet lavede vi en film "En helt almindelig fredag i Hobbitten", som viste

mange eksempler på børnenes egne musikudfoldelser i hverdagen. Vi brugte ret lang tid på denne film og fik den semiprofessionelt redigeret.

Denne film er senere blevet brugt som undervisningsfilm på mange seminarier og på mange institutioner, som eksempel på børnenes egne musikaktiviteter.

Jeg må dog sige, at vi burde gøre noget mere for at inddrage forældrene i vores musikaktiviteter.

Udvikling gennem vores 6 musikår

Der har helt klart været en stor udvikling i vores musikalske udfoldelser gennem de 6 år Hobbitten har eksisteret.

Hele vores personalegruppe bakker fuldt og helt op omkring musiklivet, og det har smittet meget af på børnene. De kan mærke de voksnes glæde ved at synge og spille.

Vi var ikke så gode til at bruge instrumenterne i starten. Det var nærmest inventar.

Instrumenterne har altid stået fremme så børnene kunne bruge dem. De bliver brugt meget i perioder både af de store og små børn.

Efterhånden som de voksne er blevet fortrolige med brugen af instrumenterne, kan jeg se, at det har smittet af på børnene. Hvor de førhen afventede, at de voksne gik i gang med at spille, før de selv begyndte, set vi nu meget ofte at de uopfordret spiller på instrumenterne på stuerne.

Når vi spiller i fællesrummet, behøver vi bare at slæbe instrumenterne frem - så er børnene straks i gang med at spille. Vi voksne kunne faktisk gå ind og drikke kaffe hvis vi ville! - men det vil vi ik'.

Det er lysten der driver værket

Da jeg begyndte at spille og synge med børnene i Hobbitten, havde jeg én force på musikområdet. Jeg kunne mange børnesange udenad, og jeg havde lyst til at synge dem sammen med børnene.

Det afgørende, hvis I vil igang med at spille i institutionen, er at lysten til at gå i gang er tilstede, alt det andet kan læres, og det bedste ved det hele er, at det er sjovt!

Litteratur:

Spil Op - om børn musik og bevægelse. Erik Lyhne, Michael Madsen og Karen Rønne. Forlaget Lyren 1990.

Børnesangbogen (1993), Den Rytmiske Børnesangbog (1987) og Den Glade Børnesangbog (1992). Alle af Erik Lyhne, Michael Madsen og Karen Rønne.

De nævnte sangbøger kan varmt anbefales, fordi de er lettilgængelige, også for os der ikke læser noder. Mange af sangene findes på de tilhørende bånd.

Inspiration fra lærere på det 3 årige efteruddannelseskursus i Musik, Rytmik og Drama i Gedved. Kontakt Gedved Statsseminarium 75 66 52 00 eller Århus Dag- og Aftenseminarium 86 16 02 00 for nærmere oplysning om kurset.

Inge Thing - Pædagog i Hobbitten